

บันทึก

เรื่อง ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรัง จังหวัดกาญจนบุรี

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ สร ๐๑๐๔/๔๕๑๑ ลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า พลโท ชาญ อังศุโชติรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้กราบเรียนฯ นายกรัฐมนตรีถึงข้อร้องเรียนของเจ้าอาวาสวัดพระแท่นดงรังวรวิหาร เพื่อทักท้วงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ออกกฎกระทรวงกำหนดเขตพระแท่นดงรัง ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของวัดที่ได้ครอบครองสิทธิโดย ส.ค.๑ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ มาเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้น เป็นการกระทำโดยไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ และทางวัดพระแท่นดงรังฯขอให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศถอนเขตพระแท่นดงรังคืน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว มีบัญชาให้คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นทางกฎหมายว่า ที่ดินแปลงนี้เป็นของวัดทั้งหมดหรือเป็นแต่เพียงบางส่วน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้พิจารณาเรื่องนี้ประกอบกับคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมป่าไม้) ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวง กรมการศาสนา และกรมศิลปากร) และผู้แทนวัดพระแท่นดงรังวรวิหารแล้ว เห็นว่า กรณีตามข้อหาหรือของสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีมีข้อเท็จจริงตามเอกสารหลักฐานที่สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี กรมป่าไม้ และกรมการศาสนาส่งมาเพื่อประกอบการพิจารณาตามลำดับดังนี้

๑. เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ข้าหลวงประจำจังหวัดราชบุรี ได้ประกาศสงวนป่าบริเวณพระแท่นดงรัง อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดกาญจนบุรี เนื้อที่ประมาณ ๑,๑๑๙ ไร่เศษ เป็นเขตป่าสงวน^๑

ประกาศสงวนป่า

ข้าหลวงประจำจังหวัดราชบุรี ขอประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

ด้วยได้รับหนังสือของป่าไม้ภาคราชบุรี ที่ ๕๖๗/๖ ลงวันที่ ๒๒ เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๕๖๖

ว่า ป่าพระแท่น ตำบลพระแท่น อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดราชบุรีมีอาณาเขตติดต่อดังนี้คือ

ด้านเหนือยาว ๒๕ เส้น ๗ วา จดทางเกวียน

ด้านใต้ยาว ๒๕ เส้น จดป่า

ด้านตะวันออกยาว ๔๓ เส้น ๑๐ วา จดทุ่งข้างวัดพระแท่น

ด้านตะวันตกยาว ๔๔ เส้น จดทางเกวียน

รวมเนื้อที่ประมาณ ๑,๑๑๙ ไร่เศษ เป็นป่าไม้ที่สมควรจะสงวนไว้เพื่อบำรุงพันธุ์ไม้และเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ๆ กล่าวคือ บำรุงพืชพันธุ์ของไม้ชนิดที่โตไวให้งอกงามเจริญขึ้นเพื่อการตัดฟันต่อไป จึงขอให้จังหวัดจัดการประกาศสงวนป่านี้ไว้

๒. ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๘๔ เมื่ออำเภothำมะกาได้มาอยู่ในการปกครองของ จังหวัดกาญจนบุรี ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาตามความในมาตรา ๗^๒ แห่งพระราชบัญญัติ คຸ່มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๔๘๔กำหนดให้ป่าพระ แทนดงรัง ในท้องที่ตำบลพระแทน อำเภothำมะกา จังหวัดกาญจนบุรีเป็นป่าคຸ່มครอง” อันมีผล ตามมาตรา ๘^๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ป่าคຸ່มครองดังกล่าวนี้มีจำนวนเนื้อที่เท่าใดไม่ปรากฏ ชัด แต่ตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เนื้อที่ของวัดพระแทนดงรังบางส่วน เช่น โบสถ์ ศาลา กุฏิ และสระน้ำ อยู่นอกเขตป่าคຸ່มครองแปลงนี้ แต่เขาถวายเป็นซึ่งมีพระพุทธรูปจำลอง นั้นติดอยู่ในเขตป่าคຸ່มครองด้วย

๓. ในปี พ.ศ.๒๔๙๗ กรมศิลปากร โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖^๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

เพราะฉะนั้น จึงได้ประกาศปารายนี้เป็นป่าสงวนตั้งแต่วันที่ได้ลงในท้ายประกาศนี้เป็นต้นไป และต่อไปจะไม่ยอมอนุญาตให้ผู้ใดแผ้วถางรุกล้ำเข้าไปในเขตป่าสงวนดังแจ้งอยู่ในประกาศนี้เป็นอันขาด จนกว่าพันธุ์ไม้จะงอกงามถึงเวลาสมควรแล้ว จึงจะอนุญาตต่อไป

ศาลากลางจังหวัดราชบุรี

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๙ เดือนมีนาคม พ.ศ.๒๔๙๖

(ลงนาม) หลวงบุเรศบำรุงการ

ข้าหลวงประจำจังหวัด

๒มาตรา ๗ การกำหนดป่าใดให้เป็นป่าคຸ່มครอง ให้ออกเป็นพระราชกฤษฎีกาและประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา โดยมีแผนที่สังเขปแสดงแนวเขตติดไว้ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้นด้วย แนวเขตนี้จะถือเอาสิ่ง ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติหรือจัดทำขึ้นไว้ก็ได้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้มอบสำเนาอันถูกต้อง พร้อมทั้งแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาไปประกาศ ณ

ก. ศาลากลางจังหวัด

ข. ที่ว่าการอำเภอในท้องที่

ค. ที่ทำการกำนันในท้องที่ กับที่สาธารณสถานและที่ชุมนุมชนแห่งตำบลที่ป่าคຸ່มครองนั้น ตั้งอยู่

๓พระราชกฤษฎีกากำหนดป่าพระแทนดงรัง ในท้องที่ตำบลพระแทน อำเภothำมะกา จังหวัด กาญจนบุรี ให้เป็นป่าคຸ່มครอง พุทธศักราช ๒๔๘๔

มาตรา ๓ ให้ป่าพระแทนดงรัง ในท้องที่ตำบลพระแทน อำเภothำมะกาจังหวัดกาญจนบุรี ภายในเขตซึ่งปรากฏตามแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ เป็นป่าคຸ່มครอง

๔มาตรา ๘ การกำหนดป่าใดเป็นป่าคຸ່มครองตามความใน พระราชบัญญัตินี้ ไม่ กระทบกระเทือนถึงการที่บุคคลใดจะทำไม้หรือเก็บหาของป่าในป่าคຸ່มครองนั้น ในเมื่อได้ปฏิบัติตามกฎหมาย อันว่าด้วยการนั้นแล้ว แต่บุคคลใดจะยึดถือ จ้างจอง กั้นสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่านั้นหาได้ไม่

๕มาตรา ๖ ให้อธิบดีจัดทำบัญชีบรรดาโบราณสถานทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศสยามขึ้นไว้ ไม่ ว่าจะเป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของเป็นของเอกชนคนใด หรือไม่มีเจ้าของหรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้ง โบสถ์ วัดวาอาราม และสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นอันเกี่ยวแก่การศาสนา

บัญชึ้นั้นบุคคลใด ๆ ย่อมตรวจดูและขอคัดสำเนาได้หรือขอรับสำเนาบัญชีหรือย่อรายการอัน รับรองว่าถูกต้องได้ โดยเสียค่าธรรมเนียมตามที่อธิบดีจะกำหนดไว้ แต่ไม่เกินห้าบาท

พุทธศักราช ๒๕๗๗ ได้มีประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๙๗ กำหนดพระแท่นดงรังเป็นขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ มีเนื้อที่ประมาณ ๕,๑๕๒ ไร่^๑

๔. ในปี พ.ศ.๒๕๙๘ ทางวัดพระแท่นดงรังฯ โดยพระวินัยธรรมเร่งชินปุตโต ได้แจ้งการครอบครองที่ดินตามมาตรา ๕^๒ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๙๗ ใน ส.ค.๑ เลขที่ ๒๒๘ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๙๘ ว่า ได้ครอบครองที่ดินที่มีอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินที่ใช้บังคับเป็นจำนวนเนื้อที่ดิน ๕,๑๕๒ ไร่ “โดยได้มาจากกรมศิลปากรยกให้ปกครองแทน” ตั้งแต่ “พุทธศักราช ๒๕๗๗” ส่วนหลักฐานการได้มาคือ “ประกาศสงวน”^๓ และสภาพที่ดิน “เป็นที่วัดพระแท่นดงรังและเป็นพื้นที่นาฟางประมาณ ๒๕๐ ไร่”

๕. ในปี พ.ศ.๒๕๐๔ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้รักษาพื้นที่ป่าพระแท่นดงรังไว้

๖

ประกาศกรมศิลปากร

เรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๗๗ กรมศิลปากรได้ทำบัญชีจำนวนและขอบเขตโบราณสถานทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศไทยขึ้นไว้ส่วนหนึ่ง

ดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

๕. จังหวัดกาญจนบุรี

๑. พระแท่นดงรัง อำเภอท่ามะกา ตำบลพระแท่น มีขอบเขต คือ

ด้านเหนือ	ยาว	๑๐ เส้น
ด้านใต้	ยาว	๑๒๔ เส้น
ด้านตะวันออก	ยาว	๖๒ เส้น
ด้านตะวันตก	ยาว	๓๐ เส้น
เป็นเนื้อที่ประมาณ		๕,๑๕๒ ไร่

ฯลฯ

ฯลฯ

๒ มาตรา ๕ ให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การแจ้งการครอบครองตามความในมาตรานี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด

“ประกาศสงวน” ตามที่ทางวัดพระแท่นดงรังฯ ได้ระบุไว้ใน ส.ค.๑ดังกล่าวนั้น เมื่อพิจารณาจำนวนเนื้อที่ดิน ๕,๑๕๒ ไร่ ที่ได้แจ้งไว้ประกอบกับข้อความที่ว่า “โดยได้มาจากกรมศิลปากรยกให้ปกครองแทน” แล้ว เข้าใจได้ว่าคงจะหมายถึงประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๙๗ นั่นเอง

เป็นป่าไม้ถาวรของชาติ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๐๔^๙

๖. ในปี พ.ศ.๒๕๐๕ กรมป่าไม้ได้มีหนังสือ ที่ ๖๐๙๓/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๐๕ ถึงกรมศิลปากร ขอรว่า กรมศิลปากรจะดำเนินการกับที่ดินโบราณสถาน พระแท่นดงรังอย่างไรบ้าง หากกรมป่าไม้จะดำเนินการสงวนป่าพระแท่นดงรังทับที่ขอบเขต โบราณสถาน จะขัดต่อการสงวนรักษาโบราณสถานหรือไม่ และหากจะทำการรังวัดหมายเขตพื้นที่ โบราณสถานออกจากป่าสงวนเท่าที่จำเป็นเพื่อจะสงวนโบราณสถานจะขัดข้องเพียงใด

กรมศิลปากรจึงได้มีหนังสือ ที่ ๒๖๖๑/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ถึง กรมป่าไม้ แจ้งว่า กรมศิลปากรได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า การสงวนรักษาพระแท่นดงรังเป็น โบราณสถานนั้น จุดสำคัญของตัวโบราณสถานอยู่ที่พระแท่นดงรังกับยอดเขาถวยเพลิงซึ่งมีพระ พุทธบาทจำลอง ส่วนที่ดินโดยรอบกำหนดไว้ก็เพื่อกันการบุกรุกของเอกชนในอันที่จะกระทำการ อย่างหนึ่งอย่างใดให้สภาพที่เป็นมาแต่เดิมเปลี่ยนแปลงไปและเพื่อให้มีอาณาบริเวณไว้สำหรับทาง ราชการจะก่อสร้างตกแต่งตามความเหมาะสมแก่ลักษณะของปูชนียสถานแห่งนี้ เช่น ทำเป็นวน อุทยาน เป็นต้น การประกาศกำหนดเขตเป็นป่าคุ้มครองก็เพื่อจะสงวนรักษาพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ใน บริเวณนั้น อันเป็นวัตถุประสงคทำนองเดียวกันทั้งสองฝ่าย ฉะนั้น การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑ กับการสงวนรักษาโบราณสถานพระแท่นดงรังจึงไม่ ขัดกัน ไม่น่าจะต้องรังวัดแบ่งแยกอาณาเขตกันก็ได้

๗. ในปี พ.ศ.๒๕๐๗ กรมศิลปากรได้สำรวจพื้นที่เพื่อทำแผนผังปูชนียสถาน ปรากฏว่าพื้นที่ที่ประกาศเป็นขอบเขตโบราณสถานที่ต้องมีเพียง ๒,๓๙๐ ไร่ โดยถือแนวทาง เกวียนซึ่งมีมาแต่โบราณเป็นหลัก ส่วนที่ได้ประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเนื้อที่ ๕,๑๕๒ ไร่ นั้น เป็นการคลาดเคลื่อน เพราะถือเอาตามจำนวนที่อำเภอท่ามะการายงานไปในปี พ.ศ.๒๔๙๗ ตาม หนังสือจังหวัดกาญจนบุรี ที่ ๒๕๐๑/๒๔๙๗ ลงวันที่ ๒๗กรกฎาคม ๒๔๙๗^{๑๐}

๘. ในปี พ.ศ.๒๕๑๕ ได้มีการประชุมคณะกรรมการจำแนกประเภทที่ดินครั้งที่ ๙/๒๕๑๕ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๑๕ เพื่อพิจารณาจำแนกที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งในส่วนของ ที่เกี่ยวกับป่าพระแท่นดงรังนั้น ปรากฏผลการประชุมตามรายงานการประชุมดังกล่าวในหน้า ๒๓ และหน้า ๒๔ ดังนี้

“๓.๑.๑๑ ป่าพระแท่นดงรัง

ข้อเท็จจริง

ตามรายงานการสำรวจว่า ป่าแปลงนี้เดิมเป็นป่าคุ้มครองอยู่ในท้องที่อำเภอท่า มะกา สำรวจได้เนื้อที่ประมาณ ๒,๒๔๐ ตาราง กม. มีผู้ถือครองอยู่ก่อนการสำรวจ ๓ แห่ง เนื้อที่ ประมาณ ๐.๑๗๐ ตาราง กม. คงเหลือเนื้อที่ไม่มีผู้ถือครองประมาณ ๒.๐๗๐ ตาราง กม. ภูมิ

^๙ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวปรากฏอยู่ในหน้า ๒ ของบันทึกข้อความของ กรมป่าไม้ ตอนที่ ๓๓ ที่ กส ๐๗๐๕ (๒)/๑๐๔๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๕ ถึงปลัดกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์

^{๑๐}หนังสือกรมศิลปากร ที่ ๒๒๕/๒๕๐๗ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๐๗ถึงผู้ว่าราชการจังหวัด กาญจนบุรี

ประเทศของป่าแปลงนี้เป็นพื้นที่ราบมีเขาลูกเล็ก ๆ อยู่ตอนกลาง และมีโบราณสถานพระแท่นดงรังอยู่ภายใน ชนิดของดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ดินลึกเกินกว่า ๙๐ ซม.ขึ้นไป ชนิดของป่าเป็นป่าแดงต่ำ ไม้ชนิดดีมีค่ามีไม้เต็งรัง มะค่าแต้ พยอมมะเกลือและประดู่ ขนาดโตเฉลี่ยได้ประมาณ ๓๐ - ๕๐ ซม. ความหนาแน่นของไม้เฉลี่ยได้ประมาณ ๑๖ - ๑๘ ต้นต่อไร่

ความเห็นเจ้าหน้าที่

๑. เมื่อทำการสำรวจแล้ว อำเภอและเจ้าหน้าที่ผู้ทำการสำรวจเสนอว่า ควรรักษาไว้เป็นป่าไม้ เพราะเป็นป่าคุ้มครองแล้ว และมีโบราณสถานพระแท่นดงรังตั้งอยู่ภายใน

๒. คณะอนุกรรมการฯ ประจำจังหวัดเสนอว่า ได้พิจารณาแล้วเห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าวแล้ว

๓. คณะเจ้าหน้าที่วิชาการฯ พิจารณาเห็นว่า ป่าแปลงนี้แม้เป็นป่าเล็ก แต่ก็มีโบราณวัตถุซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของประชาชนคือพระแท่นดงรังควรรักษาสภาพพื้นที่ให้คงสภาพอยู่ จึงเสนอให้จำแนกไว้เป็นป่าไม้

๔. คณะอนุกรรมการอำนวยการจำแนกที่ดินเสนอว่า ควรจำแนกที่ดินแปลงนี้ไว้เป็นป่า เพราะเป็นเขาและมีโบราณวัตถุ

ปัญหาที่ต้องพิจารณา

จะอนุมัติให้จำแนกที่ดินแปลงนี้ตามที่คณะอนุกรรมการฯ เสนอหรือจะพิจารณาประการใด

มติที่ประชุม

ที่ประชุมได้พิจารณาและอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นเวลานานพอสมควร มีความเห็นว่า เป็นป่าแปลงเล็กมีวัตถุโบราณอยู่ คือพระแท่นดงรัง ควรรักษาสภาพพื้นที่ให้คงสภาพอยู่ จึงลงมติให้จำแนกที่ดินแปลงนี้ไว้เป็นป่าไม้ โดยกันที่ถือครองออก”

๙. ในปี พ.ศ.๒๕๑๖ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีหนังสือ ด่วนมากที่ กส ๐๘๐๒/๑๓๒๑๐ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๑๖ ถึงฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อขออนุมัติจำแนกที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี ตามที่คณะกรรมการจำแนกประเภทที่ดินเสนอ โดยให้กรมป่าไม้รับไปดำเนินการตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ต่อไป จำนวน ๑๒ ป่า ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๖ ลงมติเห็นชอบด้วยและอนุมัติตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ^{๑๑}

การกำหนดให้ป่าพระแท่นดงรังเป็นป่าตามผลการจำแนกประเภทที่ดินดังกล่าวได้กำหนดแนวเขตป่ามีเนื้อที่ ๒.๐๗๐ ตาราง กม.(๑,๒๙๓ ไร่) โดยครอบคลุมเอาอาณาบริเวณของวัดพระแท่นดงรังตามที่อยู่นอกเขตป่าคุ้มครองตามพระราชกฤษฎีกาพ.ศ.๒๔๘๔ ไว้ด้วย^{๑๒}

๑๐. ในปี พ.ศ.๒๕๑๗ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เสนอร่างกฎกระทรวง

^{๑๑}หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร ๐๒๐๓/๑๐๙๔๘ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๑๖ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

^{๑๒}ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในหน้า ๒ ของบันทึกข้อความของผู้อำนวยการกอง กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ ที่ กส ๐๗๑๑/๒๐๖๖ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๒๒ ถึงอธิบดีกรมป่าไม้

ฉบับที่ .. (พ.ศ.) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ (กำหนดให้ป่าพระแท่นดงรัง ในท้องที่ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี เป็นป่าสงวนแห่งชาติ) ต่อคณะรัฐมนตรี โดยขอยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้หน่วยราชการต่าง ๆ ทราบ ซึ่งตามบันทึกประกอบร่างกฎกระทรวงดังกล่าว มีความอยู่ตอนหนึ่งว่า

“กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอตามรายงานของกรมป่าไม้ว่าป่าพระแท่นดงรัง ในท้องที่ตำบลพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี มีสภาพเป็นป่าแพะหรือป่าแดง ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะเกลือ ไม้มะค่า ไม้พยอ และไม้ชนิดอื่นที่มีค่าจำนวนมากและทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ด้วย ป่าแปลงนี้เป็นป่าที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ดำเนินการสงวนคุ้มครองตามกฎหมาย กรมป่าไม้ได้ดำเนินการรังวัดหมายแนวเขตป่าเสร็จแล้ว และเห็นควรกำหนดให้ป่าพระแท่นดงรัง ในท้องที่ดังกล่าว เป็นป่าสงวนแห่งชาติและตามมติคณะรัฐมนตรีที่ให้ส่วนราชการต่าง ๆ แจ้งว่า มีที่ดินของหน่วยราชการนั้น ๆ อยู่ในข่ายจะขอถอนออกบ้างหรือไม่นั้น เพื่อให้การสงวนป่าแปลงนี้เป็นไปโดยรวดเร็ว จึงน่าจะไม่ต้องแจ้งหน่วยราชการต่าง ๆ ทราบและพิจารณาว่ามีที่ดินอยู่ในข่ายจะขอถอนออกหรือไม่ ก็จะเป็นการสมควร โดยกรมป่าไม้จะพิจารณารังวัดกันที่ดินที่อยู่ในเขตป่าแปลงนี้ออกให้ภายหลัง เมื่อได้ประกาศเป็นป่าสงวนแห่งชาติแล้ว เพราะหากจะดำเนินการต่อไปก็ไม่มีหน่วยราชการใดเสียสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายแต่อย่างใด กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วย...”

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๑๗ แล้ว ลงมติรับหลักการตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ^{๑๑}

๑๑. เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๗ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ.๒๕๑๗) ออกตามความในมาตรา ๖^{๑๒} แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ กำหนดให้ป่าพระแท่นดงรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ มีเนื้อที่ประมาณ ๑,๓๔๔ ไร่ โดยได้รวมบริเวณที่วัดพระแท่นดงรังไว้ในเขตป่าสงวนนี้ด้วย

๑๒. เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๑๗ นายวิสุทธิ์ โพธิยานนท์ ซึ่งเป็นไวยาวัจกรของวัดพระแท่นดงรังฯ ได้ยื่นคำร้องคัดค้านต่อนายอำเภอท่ามะกาว่าทางวัดฯ มีสิทธิในเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้นอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับตามมาตรา ๑๒^{๑๓}

^{๑๑}หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร ๐๒๐๓/๓๗๐๒ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๑๗ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

^{๑๒}มาตรา ๖ บรรดาป่าที่เป็นป่าสงวนอยู่แล้วตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองและสงวนป่า ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติตามพระราชบัญญัตินี้

เมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดป่าอื่นใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติเพื่อรักษาสภาพป่าไม้ ของป่า หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น ให้กระทำโดยออกกฎกระทรวงซึ่งต้องมีแผนที่แสดงแนวเขตป่าที่กำหนดเป็นป่าสงวนแห่งชาตินั้นแนบท้ายกฎกระทรวงด้วย

^{๑๓}มาตรา ๑๒ บุคคลใดอ้างว่ามีสิทธิหรือได้ทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติใดอยู่ก่อนวันที่กฎกระทรวงกำหนดป่าสงวนแห่งชาตินั้นใช้บังคับ ให้ยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ภายในกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนั้นใช้บังคับ ถ้าไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดดังกล่าวให้ถือว่าสละสิทธิหรือประโยชน์นั้น

แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรัง^{๑๖} เมื่อได้รับคำร้องดังกล่าวแล้ว ได้มีมติให้กับพื้นที่วัดเฉพาะที่ได้ทำประโยชน์แล้วให้แก่วัดพระแท่นดงรัง ส่วนพื้นที่ที่ยังไม่ได้ทำประโยชน์หรือบริเวณที่เป็นป่าไม้อยู่ ก็ควรรักษาไว้เป็นป่าสงวนแห่งชาติต่อไป และได้มอบให้ป่าไม้เขตและป่าไม้จังหวัดดำเนินการกันพื้นที่ให้แน่ชัดเสียก่อน^{๑๗} คณะกรรมการฯ จึงให้เจ้าอาวาสวัดพระแท่นดงรังฯ ชี้หลักเขตแยกที่ดินของวัดพระแท่นดงรังฯ ออกเป็นส่วนหนึ่งจากเขตป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว^{๑๘}

๑๓. เจ้าอาวาสวัดพระแท่นดงรังฯ จึงได้มีหนังสือ ที่ ๓๑/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๒ ถึงเจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรี (พระราชปัญญาสุทธิ) เพื่อแจ้งให้ทราบถึงมติของคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว เมื่อเจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรีได้รับทราบเรื่องแล้ว ก็ได้มีหนังสือ ที่ จ ๔๒/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๒๒ ถึงปลัดจังหวัดกาญจนบุรีในฐานะประธานกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวโดยแจ้งว่าตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕^{๑๙} เจ้าอาวาสและบุคคลใดจะแบ่งแยกที่ดินอันเป็นสมบัติของวัดมิได้ นอกจากนี้ยังอ้างต่อไปว่า แม้ทางวัดพระแท่นดงรังฯ จะไม่มีหลักฐานทางกฎหมาย โดยถูกต้องก็จริงแต่วัดพระแท่นดงรังฯ ก็ตั้งมาช้านานแล้ว ดังปรากฏหลักฐานจากนิราศพระแท่นดงรังซึ่งแต่งในสมัยรัชกาลที่ ๒ ต่อกับรัชกาลที่ ๓ ซึ่งครั้งโบราณนั้นสถานที่สำคัญๆ เช่นพระพุทธรูปบาท จังหวัดสระบุรี เป็นต้น ก็มีที่ดินเป็นขอบเขตตั้งแต่ ๒,๕๐๐ ไร่ถึง ๕,๐๐๐ ไร่ขึ้นไป โดยที่องค์พระมหากษัตริย์ทรงมอบให้ดูแล และเมื่อหลักฐานการตั้งวัดมีมาช้านานเช่นนี้ กฎหมายบ้านเมือง

คำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอท้องที่ส่งต่อไปยังคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาตินั้นโดยไม่ชักช้า

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่กรณีสิทธิในที่ดินที่บุคคลมีอยู่ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

^{๑๖}มาตรา ๑๐ เมื่อได้กำหนดป่าใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติแล้ว ให้มีกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาตินั้นคณะหนึ่ง ประกอบด้วยผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนกรมการปกครองผู้แทนกรมที่ดิน และกรรมการอื่นอีกสองคนซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้คณะกรรมการ

ดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๒) ดำเนินการสอบสวนและวินิจฉัยคำร้องตามมาตรา ๑๒

๑.ล๑

๑.ล๑

^{๑๗}ข้อเท็จจริงตอนนี้ปรากฏอยู่ในหน้า ๑ ของบันทึกข้อความของผู้อำนวยการกอง กองจัดการที่ดินสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ ที่ กส๐๗๑๑/๒๐๖๖ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๒๒ ถึงอธิบดีกรมป่าไม้

^{๑๘}ข้อเท็จจริงตอนนี้ปรากฏอยู่ในหน้า ๑ ของหนังสือของเจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรี ที่ จ๔๒/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๒๒ ถึงปลัดจังหวัดกาญจนบุรีและในหน้า ๓ ของหนังสือของเจ้าอาวาสวัดพระแท่นดงรังวรวิหาร ที่ ๓๔/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๒๒ ถึงอธิบดีกรมศาสนา

^{๑๙}มาตรา ๓๔ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์จะโอนกรรมสิทธิ์ได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติและห้ามมิให้บุคคลใดโดยกายุความขึ้นต่อสู้กับวัดในเรื่องทรัพย์สินอันเป็นที่วัดและที่ธรณีสงฆ์

มาตรา ๓๕ ที่วัดและที่ธรณีสงฆ์เป็นทรัพย์สินซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

ก็รับรองว่าเป็นสมบัติของวัดโดยสมบูรณ์ตามมาตรา ๑๓๘^{๒๐} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๑๔. เมื่อเจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรีได้มีหนังสือแจ้งไปยังคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติพระแท่นดงรังตาม ๑๓. แล้ว คณะกรรมการฯ ก็ได้มีการประชุมเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๒ โดยมีมติ ๒ ประการ คือ

๑๔.๑ ให้ป่าไม้จังหวัดกาญจนบุรีทำหนังสือถึงกรมศาสนาขอทราบ ว่า วัดพระแท่นดงรังวรวิหารได้ขึ้นทะเบียนไว้แต่เมื่อใด จำนวนเนื้อที่ของวัดมีเท่าใด หากมีหลักฐานอื่นๆ เกี่ยวกับการก่อสร้างวัดนี้ ขอให้รวบรวมส่งคณะกรรมการด้วย

๑๔.๒ ให้ป่าไม้เขตบ้านโป่งส่งเจ้าหน้าที่ไปทำการรังวัด เก็บรายละเอียดในเขตป่าสงวนแห่งชาติพระแท่นดงรังว่า มีวัด กุฏิ โบสถ์ ศาลา อาคาร โรงเรียนอยู่ในจุดใด ลงในแผนที่ให้ละเอียดนำเสนอที่ประชุมครั้งต่อไป

ทางวัดพระแท่นดงรังฯ จึงได้มีหนังสือ ที่ ๓๘/๒๕๒๒ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๒๒ ถึงอธิบดีกรมการศาสนา แจ้งให้ทราบถึงมติของคณะกรรมการดังกล่าว

๑๕. ต่อมาทางวัดพระแท่นดงรังฯ ได้เดินทางไปร้องเรียนต่อฯพณฯ นายกรัฐมนตรี (พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์) ซึ่งได้มอบหมายให้รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสวัสดิ์ คำประกอบ) เดินทางไปสอบสวนข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๒๒ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสวัสดิ์ คำประกอบ) ได้ตรวจสอบสภาพป่าพระแท่นดงรัง ตลอดจนหลักฐานสิ่งแวดล้อม เพื่อนำหลักฐานของทั้ง ๒ ฝ่าย เข้าพิจารณาในระดับกรม กระทรวงอีกครั้ง เพื่อหาข้อยุติที่ไม่ขัดต่อกฎหมายแต่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายสวัสดิ์ คำประกอบ) ยังไม่ทันได้หาข้อยุติในเรื่องนี้ พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ก็ได้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียก่อน ทางวัดพระแท่นดงรังฯ ได้ติดตามเรื่องนี้ต่อไป โดยอดีตเจ้าอาวาสวัดพระแท่นดงรังฯได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๒๔ ถึงรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พลโทชาญ อังศุโชติ) ขอให้ติดตามเรื่องนี้ต่อไป

๑๖. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้มีบันทึกข้อความ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๔ ถึงฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เพื่อให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศขอบเขตป่าสงวนแห่งชาติ พระแท่นดงรัง ซึ่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ด่วน ที่ สร ๐๑๐๔/๑๐๗๙๒ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๔ ถึงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อพิจารณาเรื่องนี้^{๒๑}

๑๗. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ส่งหนังสือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ด่วน ที่ สร ๐๑๐๔/๑๐๗๙๒ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๒๔ ให้กรมป่าไม้พิจารณา ซึ่งกรมป่าไม้ได้มีบันทึกข้อความ ด่วน ที่ กส ๐๗๑๑(๒)/๑๑๘๓ ลงวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ถึง

^{๒๐}มาตรา ๑๓๘ บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปี ไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์

^{๒๑}ข้อเท็จจริงตอนนี้ปรากฏอยู่ในบันทึกข้อความของรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พลโท ชาญ อังศุโชติ) ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๒๖ ถึงเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีความอยู่ตอนหนึ่งว่า

“๘. ป่าไม้เขตบ้านโป่งได้รายงานกรมป่าไม้ตามหนังสือ ที่ กส ๐๗๐๙ (ปป)/ ๑๙๕๓ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๔ รายงานผลการสอบสวนสิทธิหรือประโยชน์ของราษฎรในป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรังฯ พร้อมกับได้แสดงอาณาเขตบริเวณวัดพระแท่นดงรังที่ควรกันออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติซึ่งเป็นบริเวณมีสิ่งปลูกสร้างของวัด และโรงเรียน รวมทั้งบริเวณเขาถวยเพลึงเป็นเนื้อที่ประมาณ ๑๙๓.๗๕ ไร่

กรมป่าไม้ได้พิจารณาแล้ว เห็นควรกันเขตบริเวณที่ดินของวัดพระแท่นดงรังวรวิหาร เป็นเนื้อที่ประมาณ ๑๙๓.๗๕ ไร่ โดยมีขอบเขตตามแผนที่ซึ่งป่าไม้บ้านโป่งรายงานมาตามหนังสือ ที่ กส ๐๗๐๙ (ปป)/๑๙๕๓ ลงวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๒๔ ส่วนบริเวณอื่นหากวัดพระแท่นดงรังวรวิหารต้องการใช้ประโยชน์ ก็ให้อนุญาตเข้าทำประโยชน์ตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

กรมป่าไม้จึงขอเสนอมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณา หากเห็นชอบด้วยดำริ ขอได้โปรดนำเสนอท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อโปรดพิจารณา”

ในวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๒๔ รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์(นายกำพล เทพหัสดิน ณ อยุธยา) ปฏิบัติราชการแทนปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สั่งการให้กรมป่าไม้ นำข้อเสนองานของกรมป่าไม้ให้คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติฯ พิจารณาให้ความเห็นด้วยเพื่อประกอบการวินิจฉัยของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๑๘. คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติฯ ได้ประชุมเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ แล้ว เห็นควรถอนสภาพป่าบริเวณที่กันเป็นพื้นที่ของวัดเท่านั้น (เนื้อที่ประมาณ ๑๙๓.๗๕ ไร่) ส่วนพื้นที่ที่เหลือขอให้กรมป่าไม้เข้าดำเนินการจัดตั้งวนอุทยานต่อไป^{๒๒}

สำหรับความเห็นของคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติฯ ดังกล่าวนั้นบันทึกข้อความของรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีย้ายการเมือง (พลเรือตรี ประกอบ วสินนท์) ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ ถึงนายกรัฐมนตรี ได้สรุปไว้ในหน้า ๒ ดังนี้

“๓.๒ คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ

๓.๒.๑ ความสภาพโดยทั่วไปป่าพระแท่นดงรังแบ่งพื้นที่ออกได้ เป็น ๓ ลักษณะ คือ

๓.๒.๑.๑ ที่ดินที่เป็นที่ตั้งโรงเรียน วัด และสถานที่ที่ราษฎรใช้ประโยชน์ เนื้อที่ประมาณ ๑๙๓.๗๕ ไร่

๓.๒.๑.๒ ที่ดินที่เป็นนาฟางและที่ตั้งร้านค้า ประมาณ ๒๕๐ ไร่

๓.๒.๑.๓ ที่ดินที่เป็นป่าไม้และเขา ประมาณ ๑,๐๐๐ กว่าไร่^{๒๓}

^{๒๒}ข้อเท็จจริงตอนนี้ปรากฏอยู่ในบันทึกข้อความของกรมป่าไม้ ที่ กส ๐๗๑๑(๒)/๓๕๔ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๕ และในรายงานการประชุมคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรังฯ ครั้งที่ ๑/๒๕๒๔ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ หน้า ๑ - ๔

^{๒๓}การแบ่งพื้นที่ป่าพระแท่นดงรังออกเป็น ๓ ลักษณะตาม ๓.๒.๑ ให้บันทึกข้อความดังกล่าวนี้ ไม่ปรากฏในรายงานการประชุมคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรังฯ ครั้งที่ ๑/

๓.๒.๒ โดยมติที่ประชุมคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติในคราวประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๒๔ วันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔ ได้มีความเห็นดังนี้

๓.๒.๒.๑ ควรถอนสภาพป่าสงวนพระแท่นดงรังเฉพาะบริเวณที่กันเป็นพื้นที่วัด โรงเรียน ฯลฯ เท่านั้น โดยเนื้อที่ประมาณ ๑๙๓.๗๕ ไร่ ส่วนพื้นที่ที่เหลือขอให้กรมป่าไม้เข้าดำเนินการจัดตั้งเป็นวนอุทยานต่อไป

๓.๒.๒.๒ การดำเนินการตามข้อ ๓.๒.๒.๑ น่าจะเกิดผลดีหลายประการ เช่น ทางราชการกรมป่าไม้สามารถเข้าปฏิบัติงานบำรุงรักษาคุ้มครองป่าตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ สามารถจัดหางบประมาณค่าใช้จ่ายมาดำเนินการได้ การเป็นวนอุทยานก็สอดคล้องกับทางวัดที่จะใช้พื้นที่ในการปฏิบัติศาสนกิจได้ และการสงวนป่าก็มีเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะจัดการกับผู้ฝ่าฝืนทำลายต่อไม่ได้

๓.๒.๒.๓ การคงสภาพให้เป็นป่าสงวนต่อไปจะเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นมาก เพราะพื้นที่บริเวณนี้จะหาป่าไม้ที่อื่นได้ไม่ได้อีกแล้ว การช่วยกันดูแลของทุกหน่วยงานจะช่วยให้คงสภาพที่ถาวรตลอดไปได้ ซึ่งจะก่อให้เกิดภาพพจน์ของการร่วมมือร่วมใจระหว่างประชาชน วัด และทางราชการและป่านี้จะไม่มีการอนุญาตให้ทำไม้ออกไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้น”

๑๙. กรมป่าไม้ได้มีบันทึกข้อความ ที่ กส ๐๗๑๑(๒)/๓๕๔ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๕ ถึงปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่า กรมป่าไม้เห็นสมควรกันเขตบริเวณที่ดินของวัดพระแท่นดงรัง เป็นเนื้อที่ประมาณ ๑๙๓.๗๕ ไร่ ส่วนพื้นที่ที่เหลือควรจัดตั้งเป็นวนอุทยานต่อไป^{๒๔} และเสนอให้นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาสั่งการต่อไป

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายชวน หลีกภัย) ได้พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วย จึงได้มีหนังสือ ที่ กส ๐๗๑๑(๒)/๒๐๐๐๔ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๒๕ ถึงเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อแจ้งให้ทราบถึงผลการพิจารณาของคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติฯ

๒๐. เจ้าคณะจังหวัดกาญจนบุรีได้ทราบผลการวินิจฉัยดังกล่าวของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้เดินทางไปคัดค้านต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ด้วยตนเอง และได้ชี้แจงเรื่องนี้ต่อรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พลโท ขาญ อังศุโชติ) อีกครั้งหนึ่งด้วย รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้มีบันทึกข้อความลงวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๒๕ ถึงฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ชี้แจงว่า ได้เรียนถามท่านผู้มีความรู้ทางกฎหมายแล้ว ได้รับคำชี้แจงว่าการกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาตินั้น รัฐจะกำหนดได้เฉพาะที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลใดได้มาตามกฎหมายเท่านั้น หากมีการกำหนดเขตป่าสงวนฯ ทับที่ดินของบุคคลใด รัฐจะต้องเพิกถอนเขตป่า

๒๕๒๔ เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๒๔

^{๒๔}เกี่ยวกับการนำเอาพื้นที่ที่เหลือไปจัดตั้งเป็น “วนอุทยาน” นั้น ผู้แทนกรมป่าไม้ได้ชี้แจงว่ากรณีมิได้เป็นการจัดตั้งเป็น “เขตอุทยานแห่งชาติ” ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ เพราะมีเนื้อที่ไม่เพียงพอ เพียงแต่เป็นการนำเอาพื้นที่ที่มีฐานะตามกฎหมายเป็น “เขตป่าสงวนแห่งชาติ” ไปจัดตั้งเป็นเขตพักผ่อนหย่อนใจของประชาชนโดยเรียกว่าเป็น “วนอุทยาน” เท่านั้น

สงวนฯ นั้น ในกรณีนี้เมื่อวัดได้โต้แย้งมาโดยตลอดว่า ที่ดินทั้งหมดเป็นของวัด ก็จะต้องดำเนินการสอบสวนกันให้เป็นที่แน่ชัดว่าเป็นที่ดินของวัดจริงหรือไม่ เพียงใด

๒๑. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจึงได้มีหนังสือ ที่ สร ๐๑๐๙/๘๒๐๑ ลงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๒๕ และหนังสือ ที่ สร ๐๑๐๔/๘๗๔๗ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๒๕ ถึงกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อพิจารณาเรื่องนี้ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้มีคำสั่งลงวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๒๕ ให้กรมป่าไม้พิจารณาชี้แจงเรื่องดังกล่าว กรมป่าไม้จึงได้มีบันทึกข้อความ ที่ กส ๐๗๐๕ (๒)/๑๐๔๑ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๒๕ ถึงปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่า เพื่อยุติปัญหาการทับซ้อนพื้นที่ระหว่างป่าสงวนแห่งชาติและโบราณสถาน กรมป่าไม้มีความเห็นว่า สมควรที่จะดำเนินการเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติพระแท่นดงรังตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ.๒๕๑๗) เพื่อให้เป็นโบราณสถานด้วยเหตุผลดังนี้

๒๑.๑ เมื่อกรมศิลปากรได้กำหนดให้พระแท่นดงรังเป็นโบราณสถานตามประกาศกรมศิลปากร ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๑๗ และยืนยันเนื้อที่ตามประกาศดังกล่าวตามหนังสือกรมศิลปากร ที่ ๒๒๕/๒๕๐๗ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๐๗ ว่า มีเนื้อที่ประมาณ ๒,๓๙๐ ไร่ สิทธิในส่วนเนื้อที่ประมาณ ๑,๓๔๔ ไร่ ที่กรมป่าไม้เสนอออกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ. ๒๕๑๗) กำหนดให้ป่าพระแท่นดงรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ น่าจะไม่สมบูรณ์ ตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗^{๒๔} นอกจากนี้ เมื่อได้มีการออกกฎกระทรวงดังกล่าวแล้ว วัดพระแท่นดงรังฯ ในฐานะผู้ดูแลครอบครองโบราณสถานดังกล่าว อันถือได้ว่าเป็นตัวแทนที่ชอบธรรมของกรมศิลปากรก็ได้ยื่นคำร้องว่ามีสิทธิหรือทำประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๑๗ โดยแจ้งว่า “เป็นที่ตั้งโบราณสถานพระแท่นดงรัง โดยประกาศกรมศิลปากร เรื่องกำหนดจำนวนและขอบเขต ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๗” จึงถือได้ว่าวัดพระแท่นดงรังฯ ได้ดำเนินการตามสิทธิของความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ครบถ้วนถูกต้องแล้ว

๒๑.๒ ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ตราขึ้นเพื่อให้สามารถดำเนินการคุ้มครองป้องกันรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่าของชาติ และเพื่อให้อาชีพเกษตรกรรมของประชาชนส่วนใหญ่และเศรษฐกิจของประเทศถูกระทบกระเทือนจากผลของการทำลายป่า ซึ่งน่าจะสอดคล้องและไม่ขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๙ ใน การที่จะรักษาโบราณสถาน กล่าวคือ มาตรา ๔^{๒๕} แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า

^{๒๔}การที่กรมป่าไม้อ้างถึงมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ อันเป็นบทนิยามนั้น เข้าใจว่าคงจะมุ่งหมายถึงนิยามของคำว่า “ป่า” ซึ่งมาตรา ๔ ให้คำนิยามไว้ดังนี้

“ป่า” หมายความว่า ที่ดินรวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย

^{๒๕}มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์หรือ

“โบราณสถาน” หมายถึงอสังหาริมทรัพย์...ฯลฯ และ ป.พ.พ.มาตรา ๑๐๐^{๒๓} บัญญัติว่า คำว่า “อสังหาริมทรัพย์” หมายความว่าความรวมถึงสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วย สรุปได้ว่าพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ มุ่งหมายที่จะอนุรักษ์โบราณสถานรวมทั้งปริณิณทลอันเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์อันเป็นโบราณสถานนั้นไว้เช่นกัน ดังนั้น เมื่อมีกฎหมายอันมีลักษณะเดียวกันครอบคลุมอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ก็ควรจะได้พิจารณาเพิกถอนยกเลิกเสียฉบับหนึ่ง เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการบังคับการต่อไป

๒๑.๓ ในแง่ของสภาพป่า หากกรมป่าไม้จะพิจารณาเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว ก็จะไม่ทำให้บังเกิดความเสียหายโดยการบุกรุกทำลายป่าไม้ของชาติและเสียหายต่อต้นน้ำลำธารแต่ประการใด ทั้งนี้ จากรายงานการสำรวจป่าของป้ามะเขตบ้านโป่ง เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๘ แจ้งสรุปได้ว่า ตามสภาพเดิมสภาพป่าทุดโตรมมาก ไม่มีไม้ขนาดใหญ่ ภูมิประเทศมิได้เป็นต้นน้ำลำธาร

๒๑.๔ ความรู้สึกของศาสนิกชนต่อป่าพระแท่นดงรังในฐานะเป็นโบราณวัตถุหรืออยู่ในการครอบครองของวัดพระแท่นดงรังฯ กับป่าพระแท่นดงรังในฐานะเป็นป่าสงวนแห่งชาติ ย่อมจะผิดแผกแตกต่างกันทั้งในด้านฐานะความหวงแหนเป็นเจ้าของร่วมกันร่วมกันทะนุบำรุงและดูแลรักษา ดังปรากฏตามข้อเท็จจริงในปัจจุบันว่า พื้นที่และต้นไม้ที่เป็นของวัดมีการถูกทำลายยึดถือครอบครองน้อยกว่าพื้นที่และต้นไม้ที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ

หากกรมป่าไม้จะได้พิจารณาเพิกถอนป่าสงวนแห่งชาติ แล้วดำเนินการร่วมกับกรมศิลปากร วัดพระแท่นดงรังฯ และประชาชน ส่งเสริมให้มีการร่วมกันอนุรักษ์และปลูกต้นไม้ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ก็น่าจะบังเกิดผลดีแก่ส่วนรวมทั้งสองฝ่าย จึงเสนอปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อขอความเห็นชอบในหลักการดังกล่าว และหากเห็นชอบก็ขอให้นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ต่อไป

แต่เมื่อบันทึกข้อความของกรมป่าไม้ในครั้งหลังดังกล่าวมานี้ซึ่งมีความเห็นแตกต่างกับความเห็นเดิม ได้เสนอผ่านรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นายกำพล เทพหัสดิน ณ อยุธยา) รองปลัดกระทรวงฯ ได้เสนอความเห็นต่อปลัดกระทรวงฯ ว่าปัญหาเรื่องนี้ครั้งหลังสุด รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบที่จะให้เพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติเฉพาะบริเวณวัดพระแท่นดงรัง (เนื้อที่ประมาณ ๑๔๓.๗๕ ไร่) ตามความเห็นของคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติฯ โดยได้แจ้งให้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีทราบไปแล้วด้วย เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๒๕ แต่บัดนี้กรมป่าไม้ได้เสนอว่า ควรจะเพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดเช่นนี้ ควรให้กรมป่าไม้ตรวจสอบพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง เพราะการรายงานเสนอกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในครั้งก่อนกับในครั้งหลัง ข้อมูลบางอย่าง เช่น สภาพป่า ไม่

โบราณคดี

^{๒๓}มาตรา ๑๐๐ อสังหาริมทรัพย์ ได้แก่ที่ดินกับทรัพย์สินอันติดอยู่กับที่ดินนั้นหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น อนึ่ง คำว่าอสังหาริมทรัพย์ ท่านหมายรวมถึงสิทธิทั้งหลายอันเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในที่ดินด้วย

ตรงกัน นอกจากนี้ การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความเห็นชอบให้เพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติเฉพาะบริเวณวัด ก็เนื่องจากคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีมติเช่นนั้น เมื่อกรมป่าไม้เสนอใหม่ว่าจะเพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดก็น่าจะให้คณะกรรมการดังกล่าวพิจารณาเสียก่อน

ต่อมา ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สั่งการเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๒๔ ว่า

“เสนอกรมป่าไม้

เมื่อได้เพิกถอนบริเวณวัดไปแล้ว (๑๙๓.๗๕ ไร่) ปัญหาจะหมดไปหรือไม่ ผมเห็นว่าที่วัดในปัจจุบันราษฎรมักจะบุกรุกเข้าไปอยู่เป็นการถาวรไม่ได้มีมาตรการป้องกันอย่างใด”

๒๒. กรมป่าไม้ได้มีหนังสือ ที่ กส ๐๗๐๕(๒)/๑๔๕๗๗ ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๒๕ ถึงสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ให้ประสานงานกับจังหวัดกาญจนบุรีพิจารณาทบทวนมติของคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรังฯ เกี่ยวกับสิทธิหรือประโยชน์ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตามคำร้องของวัดพระแท่นดงรังฯ

สำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่งได้มีหนังสือ ที่ กส ๐๗๑๔(บป)/๒๗๖๕ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๒๕ และจังหวัดกาญจนบุรีได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ กจ ๐๙/๙๒๔๔ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๒๕ ถึงอธิบดีกรมป่าไม้ แจ้งว่า ได้พิจารณาทบทวนมติของคณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรัง ครั้งที่ ๑/๒๕๒๔ เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๒๔ แล้ว เห็นว่า ไม่ควรยกเลิกสภาพป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว โดยให้เพิกถอนสภาพป่าสงวนแห่งชาติเฉพาะเนื้อที่ ๑๙๓.๗๕ ไร่ ซึ่งเป็นบริเวณวัดและโรงเรียนเท่านั้น ตามมติของคณะกรรมการฯ แต่เดิม

๒๓. ต่อมาเจ้าอาวาสวัดพระแท่นดงรังฯ ได้มีหนังสือ ที่ ๔๕/๒๕๒๕ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๕ ถึงรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พลโท ชาญ อังคุโชติ) เพื่อขอให้ติดตามเรื่องนี้ต่อไป รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (พลโท ชาญ อังคุโชติ) จึงได้มีบันทึกข้อความ ลงวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๒๖ ถึงเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อให้ดำเนินการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดการให้ถูกต้องตามกฎหมายด้วย

๒๔. สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีจึงได้มีหนังสือ ที่ สร ๐๑๐๔/๒๐๑ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๒๖ ถึงกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นาย ขุนทอง ภูผิวเดือน) ก็ได้มีหนังสือ ที่ ศธ ๐๔๐๑/๓๔๑๗ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ ถึงสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี แจ้งว่า กระทรวงศึกษาธิการให้กรมการศาสนาพิจารณาเรื่องนี้แล้วปรากฏข้อเท็จจริงว่า วัดพระแท่นดงรังเป็นวัดโบราณ มีมาก่อนพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ เกี่ยวกับเนื้อที่ที่ดินที่วัดครอบครองในฐานะเป็นเจ้าของมาแต่ดั้งเดิมจำนวนเท่าใด ยังไม่พบหลักฐานทางพงศาวดาร แต่พึงลงความเห็นได้ว่าขอบเขตพระแท่นดงรังคงจะมีพระบรมราชโองการพระราชทานไว้จำนวนมากเป็นแน่ โดยเทียบเคียงกับขอบเขตพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรีที่สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมมีพระบรมราชโองการพระราชทานไว้จำนวนมาก หลักฐานเกี่ยวกับที่ดินวัดพระแท่นดงรังเท่าที่มีในกาลต่อมา คือ กรมศิลปากรได้มีประกาศเมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๙๗ กำหนดขอบเขตพระแท่นดงรังเป็นโบราณสถานแห่งชาติเนื้อที่

๕,๑๕๒ ไร่ ต่อมาวัดพระแท่นดงรังได้แจ้งออก ส.ค.๑ เมื่อวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๔๙๘ จำนวนเนื้อที่ทั้งหมด ๕,๑๕๒ ไร่ และครั้งต่อมา กรมศิลปากรได้สำรวจเนื้อที่เพื่อทำแผนผังปูชนียสถานของวัดพระแท่นดงรังแล้ว ปรากฏว่าเนื้อที่ที่ประกาศเป็นขอบเขตโบราณสถานที่ถูกตัด คือ ๒,๓๙๐ ไร่ ตามหนังสือของกรมศิลปากรที่ ๒๒๕/๒๕๐๗ ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๐๗ เมื่อที่ดินทั้งหมดตามที่ปรากฏในหลักฐานดังกล่าวมาเป็นที่ดินของวัดพระแท่นดงรัง วัดก็ย่อมมีสิทธิในที่ดินตามกฎหมาย การประกอบศาสนกิจของพระภิกษุอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้สถานที่จำนวนมากถึงเพียงนั้นก็จริง แต่วัดนี้เป็นวัดเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้า มีพระแท่นสำหรับปรีณิพพาน ซึ่งจัดเป็นโบราณสถานแห่งชาติประดิษฐานอยู่ มีดงรังหรือป่าในบริเวณใกล้เคียงโดยรอบเป็นขอบเขตเดียวกัน วัดพระแท่นดงรังจึงมีเนื้อที่จำนวนมากคล้ายกับวัดพระพุทธบาทจังหวัดสระบุรี

๒๕. เมื่อได้รับคำชี้แจงจากกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวแล้วรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง (พลเรือตรี ประกอบ วสินนท์) จึงได้มีบันทึกข้อความ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ ถึงฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ผ่านรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) โดยเสนอว่า เรื่องเกี่ยวกับสิทธิเหนือเขตพระแท่นดงรังฯ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และวัดพระแท่นดงรังฯ ต่างก็ถือปฏิบัติตามกฎหมายต่างฉบับกันและเป็นเรื่องเรื้อรังมานาน ในขั้นนี้เห็นควรยุติปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเหนือเขตพระแท่นดงรังให้ได้เสียก่อน จึงเห็นควรส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาต่อไป

รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ได้เสนอต่อฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๒๖ ว่า “เพื่อให้ปัญหาซึ่งเรื้อรังมานานนี้เป็นที่ยุติ จึงเห็นควรขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นในทางกฎหมายว่า ที่ดินแปลงนี้เป็นของวัดทั้งหมดหรือเป็นแต่เพียงบางส่วน เพื่อจะได้นำความเห็นมาประกอบการพิจารณาสั่งการต่อไป”

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้พิจารณาแล้ว มีบัญชาให้ดำเนินการตามที่รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีเสนอ

ในการพิจารณาเรื่องซึ่งนายกรัฐมนตรีได้ส่งมายังคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อพิจารณาในครั้งแรกนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ได้พิจารณาเห็นว่า ข้อหารือในเรื่องนี้มีอยู่ว่า ที่ดินที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าพระแท่นดงรังฯ โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ.๒๕๑๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ซึ่งมีเนื้อที่ ๑,๓๔๔ ไร่ นั้น เป็นของวัดพระแท่นดงรังฯ ทั้งหมดหรือเป็นของวัดแต่เพียงบางส่วน ยังมีข้อโต้แย้งกันในข้อเท็จจริงอยู่ดังนี้

๑. ผู้แทนกรมการศาสนาและผู้แทนวัดพระแท่นดงรังฯ ชี้แจงว่าที่ดินของวัดถือตามประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๙๗ ซึ่งกำหนดพระแท่นดงรังเป็นขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ และในปี พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้ระบุเนื้อที่ไว้ประมาณ ๕,๑๕๒ ไร่แต่ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๐๗ กรมศิลปากรได้สำรวจเนื้อที่ที่ประกาศเป็นขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติแล้ว ปรากฏว่าเนื้อที่ที่ถูกตัดมีเพียง ๒,๓๙๐ ไร่ ซึ่งทางวัดพระแท่นดงรังฯ ก็ยึดถือว่าที่ดินของวัดมีเนื้อที่ ๒,๓๙๐ ไร่ แต่ผู้แทนกรมป่าไม้ชี้แจงว่า

เห็นควรกันที่ดินไว้ให้วัดเพียง ๑๘๓.๗๕ ไร่เท่านั้น

นอกจากนี้ ผู้แทนกรมการศาสนาและผู้แทนวัดพระแท่นดงรังฯ ชี้แจงว่าวัดเคยฟ้องคดีผู้บุกรุกที่ดินของวัด และวัดเคยเป็นจำเลยถูกฟ้องขับไล่ วัดได้อ้างสิทธิในที่ดินตามประกาศกรมศิลปากรดังกล่าวเป็นเนื้อที่ ๒,๓๙๐ ไร่ สืบคดี จนชนะคดีมาแล้วโดยในคดีที่วัดเป็นจำเลยถูกฟ้องขับไล่นั้น ได้มีคำพิพากษาฎีกา ที่ ๒๔๘๑ - ๒๔๘๒/๒๕๒๔พิพากษาให้วัดชนะคดี โดยศาลฎีกาพิงข้อเท็จจริงว่า ที่พิพาทเป็นของวัด แต่ผู้แทนกรมป่าไม้ชี้แจงว่า ทางกรมป่าไม้ไม่เคยทราบเกี่ยวกับการฟ้องคดีดังกล่าวเลย

๒. ในปัญหาข้อเท็จจริงที่ว่าที่ดินเนื้อที่ ๒,๓๙๐ ไร่ ซึ่งทางวัดพระแท่นดงรังฯ อ้างว่าเป็นของวัด จะทับซ้อนกับเขตป่าสงวนแห่งชาติ เนื้อที่ ๑,๓๔๔ ไร่ หรือไม่ เพียงใด นั้น ผู้แทนฯ ทั้งสองฝ่ายไม่ทราบว่าทับซ้อนกัน หรือไม่ เพียงใด

อนึ่ง ที่ดินซึ่งทางวัดฯ อ้างว่าเคยชนะคดีมาแล้วตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๘๑ - ๒๔๘๒/๒๕๒๔ นั้น ผู้แทนกรมการศาสนาและผู้แทนวัดพระแท่นดงรังฯ ก็ไม่สามารถแสดงได้ว่าอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติฯ หรือไม่ เพียงใด

๓. ในปัญหาข้อเท็จจริงที่ว่า เขตป่าสงวนตามประกาศข้าหลวงประจำจังหวัดราชบุรี ปี พ.ศ.๒๔๗๖ ทับซ้อนกับเขตป่าคุ้มครองตามพระราชกฤษฎีกาฯ ปี พ.ศ.๒๔๘๔ และเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ.๒๕๑๗)ฯหรือไม่ เพียงใด นั้น ผู้แทนกรมป่าไม้ไม่ทราบ

๔. ตามที่บันทึกข้อความของรองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง(พลเรือตรี ประกอบ วสินนท์) ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๖ ถึงนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวว่า พื้นที่ป่าพระแท่นดงรังฯ แบ่งออกได้เป็น ๓ ลักษณะโดยเป็นที่ดินที่เป็นนาฟางและที่ตั้งร้านค้าประมาณ ๒๕๐ ไร่ นั้น ที่ดิน ๒๕๐ ไร่นี้อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ หรือไม่ บริเวณใดผู้แทนฯ ทั้งสองฝ่ายไม่ทราบ

ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) จึงได้มีความเห็นเห็นว่า เนื่องจากปัญหาข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นในเรื่องนี้ยังไม่เป็นที่ยุติจึงไม่อาจให้ความเห็นทางกฎหมายตามบัญชาของฯพณฯ นายกรัฐมนตรีได้ว่า ที่ดินแปลงนี้เป็นของวัดทั้งหมดหรือเป็นแต่เพียงบางส่วน และเห็นว่า ควรให้กรมป่าไม้กรมการศาสนา และวัดพระแท่นดงรังฯ ร่วมกันทำการรังวัดทำแผนที่บริเวณที่กำหนดเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ.๒๕๑๗)ฯ ว่า มีที่ดินที่เป็นเขตโบราณสถานสำหรับชาติ ซึ่งสำรวจเนื้อที่ใน พ.ศ. ๒๕๐๗ ทับซ้อนหรืออยู่ในเขตอย่างไร เพียงใด และที่ดินที่เป็นนาฟาง ที่ตั้งร้านค้า ประมาณ ๒๕๐ ไร่ กับที่ดินซึ่งทางวัดพระแท่นดงรังฯ ชนะคดีเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๔ เป็นที่ดินบริเวณใด ทั้งนี้เพื่อพิจารณาในข้อกฎหมายถึงสิทธิเหนือเขตของวัดพระแท่นดงรังฯ ต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๑/๑๓๔๒ ลงวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๒๖ ถึงสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี แจ้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ดังกล่าวข้างต้นให้ทราบพร้อมกับข้อสังเกตของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกายังมีความไม่แน่ใจว่า ข้อเสนอแนะของ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) จะสามารถทำให้เรื่องยุติลงได้อันที่จริงวิธีทางแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องนี้อาจกระทำได้ ๒ ทาง คือ

ประการแรก กระทำการตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเลขาธิการฯ เห็นว่า การแก้ไขปัญหานี้โดยวิธีนี้อาจจะยังไม่ได้ข้อยุติได้ง่ายนัก เพราะบางพื้นที่ อาจตกลงรังวัดขอบเขตที่ดินได้โดยชัดเจน แต่ในบางพื้นที่ หรือในหลายพื้นที่ อาจยังมีข้อโต้แย้งกันอยู่ เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ตกลงกัน เช่น การโต้แย้งว่าเขตที่ดินที่ใช้เป็นนาฟางมีกว้างขวางเพียงใด หรือโต้แย้งว่า จะอาศัย “หลักเกณฑ์ที่แน่นอน” อย่างไรสำหรับการกำหนดเขตที่ดินของป่าสงวนกับเขตโบราณสถาน เนื่องจากสภาพของที่ดินเหล่านี้เป็นเรื่องที่นานมาแล้วและต่างฝ่ายต่างก็กำหนดหลักเกณฑ์ตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสมสำหรับตน

ประการที่สอง ดำเนินการให้มีการ “วินิจฉัย” ในปัญหาข้อกฎหมายให้ชัดเจนเสียก่อน เพื่อจะได้นำข้อวินิจฉัยทางกฎหมายไปใช้กับข้อเท็จจริงใน “สภาพ” ต่าง ๆ นั้น และหากต่อไป ปรากฏว่าข้อเท็จจริงในพื้นที่ใดไม่อาจกำหนด “สภาพที่ดิน” ที่แน่นอนให้เป็นที่ยุติได้ คณะรัฐมนตรีก็อาจมีมติชี้ขาดไปในทางใดทางหนึ่งโดยอาศัยเหตุผลพื้นฐานเพื่อ “ประโยชน์ส่วนรวมตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน” นี้ได้

หากท่านนายกรัฐมนตรีเห็นว่า ควรแก้ไขปัญหานี้โดยดำเนินการตามประการที่สอง ประเด็นข้อกฎหมายที่สมควรสอบถามให้คณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นได้ในขั้นนี้ ก็คือ

(๑) การกำหนด “เขตป่าสงวนแห่งชาติ” ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ จะประกาศกำหนดโดยทับซ้อนพื้นที่เดียวกันกับ “เขตโบราณสถาน” ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ ได้หรือไม่

(๒) การประกาศกำหนด “เขตโบราณสถาน” ของกรมศิลปากรตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ จะเป็นผลให้วัดพระแท่นดงรังฯ มีสิทธิครอบครองในที่ดินตามพื้นที่ที่กรมศิลปากรได้ประกาศกำหนด หรือไม่ เพียงใด

(๓) ตามบทกฎหมายและเอกสารของทางราชการเท่าที่ปรากฏในขณะนี้(ทั้งของทางราชการและของวัดพระแท่นดงรังฯ) มีกฎหมายและเอกสารใดบ้างที่แสดงให้เห็นว่าวัดมีกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครองในที่ดิน และถ้ามีเอกสารเช่นนั้น สิทธิของวัดดังกล่าวมีอยู่เพียงใด และตั้งแต่เมื่อใด

(๔) คำพิพากษาเกี่ยวกับการโต้แย้งสิทธิในที่ดินในคดีระหว่างวัดพระแท่นดงรังฯ กับเอกชน จะนำมาใช้กับทางราชการได้เพียงใด และในคำพิพากษาดังกล่าวมีข้อเท็จจริงใดบ้างที่แสดงให้เห็นว่าวัดมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน ณ ที่ใด

เลขาธิการฯ เห็นว่า ในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกาคงยังไม่มีคำตอบจำเป็นจะต้องทราบข้อเท็จจริงว่า ที่ดินที่พิพาทกันอยู่ ณ ที่ใดบ้าง และเมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาได้วินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายให้แล้ว ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะได้ทำการสำรวจรังวัด และตัดสินข้อโต้แย้งโดยอาศัยข้อวินิจฉัยในปัญหาข้อกฎหมายตามที่ได้ให้ความเห็นไว้แล้วต่อไป และหากข้อเท็จจริงยังไม่เป็นที่ยอมรับกัน ส่วนราชการที่

เกี่ยวข้องก็อาจเสนอเรื่องไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อวินิจฉัยเป็นขั้นที่สูงสุดได้

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๑๐๔/๑๓๑๖๔ ลงวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๒๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (นายมีชัย ฤชุพันธุ์) ได้พิจารณาผลการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) กับข้อสังเกตและวิธีการแก้ปัญหาเรื่องนี้ ๒ ทางของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น แล้วมีบัญชาให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาปัญหาทางกฎหมายในประเด็นข้อกฎหมายตามวิธีแก้ไขปัญหาประการที่สองของเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาอีกครั้งหนึ่ง

ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๘) จึงได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวตามประเด็นที่กำหนดไว้ และมีความเห็นดังต่อไปนี้

(๑) สำหรับประเด็นข้อกฎหมายประเด็นแรกที่ว่า การกำหนด “เขตป่าสงวนแห่งชาติ” ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ จะประกาศกำหนดโดยทับซ้อนพื้นที่เดียวกันกับ “เขตโบราณสถาน” ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า ข้อเท็จจริงในกรณีที่เป็นปัญหานี้ปรากฏว่า ได้มีการกำหนดเขตโบราณสถานโดยประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๗ โดยกรมศิลปากรอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖^๘ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ พุทธศักราช ๒๕๓๗ ซึ่งต่อมาแม้จะถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติโบราณสถานฯลฯ พ.ศ.๒๕๐๔ แต่พระราชบัญญัติโบราณสถานฯลฯ พ.ศ.๒๕๐๔ ก็รับรองว่าโบราณสถานซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรได้จัดทำบัญชีไว้แล้วตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ ฉบับเดิมให้ถือว่าเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัติฉบับใหม่ด้วย^๙ ส่วนการกำหนด “เขตป่าสงวนแห่งชาติ” ตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติที่ประกาศกำหนดโดยทับซ้อนพื้นที่เดียวกันกับเขตโบราณสถานดังกล่าว ก็คือ การกำหนดให้ป่าพระแท่นดงรังเป็นป่าสงวนแห่งชาติ โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ.๒๕๑๗) ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖^{๑๐} แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ พุทธศักราช ๒๕๓๗ ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรในอันที่จะขึ้นบัญชีโบราณสถานทั้งหลายที่มีอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของเป็นของเอกชน หรือไม่มีเจ้าของ หรือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน รวมทั้งโบสถ์ วัด วาอาราม และสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นอันเกี่ยวแก่การศาสนา^{๑๑} ส่วนผลของการขึ้นบัญชีโบราณสถานนั้น พระราชบัญญัตินี้ได้แยกกรณีไว้ระหว่างโบราณสถานซึ่งไม่มีเจ้าของกับโบราณสถานซึ่ง

^๘โปรดดูเชิงอรรถที่ (๕)

^๙มาตรา ๘ บรรดาโบราณสถานซึ่งอธิบดีกรมศิลปากรได้จัดทำบัญชีและประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุและการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแล้ว ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

^{๑๐}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑๔)

^{๑๑}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๕)

อยู่ในอารักขาของทางราชการหรือเป็นของเอกชน กล่าวคือ ในกรณีที่ เป็นโบราณสถานซึ่งไม่มีเจ้าของ ให้กรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบจัดรักษาโบราณสถานนั้นเหมือนอย่างทรัพย์สินของแผ่นดิน^{๓๒} ในกรณีที่ เป็นโบราณสถานซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือเป็นของเอกชน การขึ้นบัญชีโบราณสถานมีผลทำให้ทางราชการหรือเอกชนดังกล่าว จะทำลายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงโบราณสถานนั้นไม่ได้และต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการรักษาโบราณสถานนั้น^{๓๓}

แต่ถ้าอธิบดีกรมศิลปากรเห็นว่า สมควรให้โบราณสถานนั้นอยู่ในอารักขาของกรมศิลปากรก็จะต้องตกลงกับทางราชการนั้นเพื่อขอโอนมาไว้ในอารักขาของกรมศิลปากรหรือขอซื้อจากเอกชนผู้เป็นเจ้าของ^{๓๔}

ส่วนพระราชบัญญัติโบราณสถาน พ.ศ.๒๕๐๔ ก็ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ได้ตามที่เห็นสมควรและให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้เมื่อได้กำหนดเขตใดเป็นเขตของโบราณสถานแล้ว ก็ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการ

^{๓๒}มาตรา ๙ เมื่อได้ขึ้นบัญชีโบราณสถานใดซึ่งไม่มีเจ้าของไว้แล้วให้กรมศิลปากรเป็นผู้รับผิดชอบจัดรักษาโบราณสถานนั้นเหมือนอย่างทรัพย์สินของแผ่นดิน

^{๓๓}มาตรา ๑๐ เมื่อได้ขึ้นบัญชีโบราณสถานใดซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือเป็นของเอกชนไว้แล้ว ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามมิให้ทางราชการหรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้นทำลายเสีย

(๒) ห้ามมิให้ทางราชการหรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้นแก้ไขเปลี่ยนแปลง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้บังคับเงื่อนไขซึ่งได้วางไว้ในหนังสืออนุญาตนั้น ทั้งต้องอยู่ในความควบคุมของพนักงานเจ้าหน้าที่

(๓) ทางราชการหรือบุคคลดังกล่าวแล้วนั้นต้องรับผิดชอบในการรักษาโบราณสถานนั้น และจำต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือกฎข้อบังคับซึ่งจะได้ออกเพื่อการนั้น

(๔) ในกรณีที่ มีการโอนโบราณสถานซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือบุคคลใด หรือจัดให้โบราณสถานนั้นย้ายไปอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือบุคคลอื่นทางราชการหรือบุคคลผู้โอนหรือย้ายต้องแจ้งให้ผู้ได้มาซึ่งโบราณสถานหรือทางราชการหรือบุคคลอื่นนั้นทราบว่าเป็นโบราณสถานนั้นได้ลงบัญชีแล้ว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖ และให้แจ้งการโอนหรือการย้ายอารักขาเช่นนั้นแก่อธิบดี ภายในกำหนดสิบห้าวัน

^{๓๔}มาตรา ๑๑ ถ้าอธิบดีเห็นเป็นการจำเป็นว่าโบราณสถานอันใดซึ่งขึ้นบัญชีไว้แล้วและอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือเป็นของเอกชนใด สมควรให้อยู่ในอารักขาของกรมศิลปากรเพื่อจะได้จัดรักษาให้เรียบร้อย หรือเพื่ออนุญาตให้ประชาชนเข้าชม เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีแล้ว ให้อธิบดีมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าโบราณสถานอยู่ในอารักขาของทางราชการ ให้จัดการตกลงกับเจ้าหน้าที่เพื่อขอให้ออนมาไว้ในอารักขาของกรมศิลปากร

(๒) ถ้าโบราณสถานเป็นของเอกชน ให้มีอำนาจจัดการให้ได้โบราณสถานพร้อมทั้งที่ดินที่ตั้งมาเป็นของแผ่นดิน โดยวิธีขอซื้อจากเจ้าของ หรือถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ ให้นำพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตัวโบราณสถานนั้นปรักหักพังหรือเจ้าของมิได้ใช้เป็นประโยชน์ให้ใช้ค่าท้าวัญให้เฉพาะที่ดินอันเป็นที่ตั้งแห่งโบราณสถานเท่านั้น

ก่อสร้างอาคารภายในเขตนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร^{๓๕}

โบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ถ้ามีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หากเกิดการชำรุด หักพัง หรือเสียหายขึ้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้น แจ้งการชำรุด หักพัง หรือเสียหายให้อธิบดีทราบ^{๓๖}

นอกจากนี้ ก็ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลงโบราณสถานหรือชุดคันสิ่งใด ๆ ภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งหรือได้รับอนุญาตจากอธิบดี^{๓๗} และในกรณีที่มีการโอนโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ผู้โอนจะต้องแจ้งการโอนโดยระบุชื่อและที่อยู่ของผู้รับโอน ตลอดจนวันเดือนปีที่โอนให้อธิบดีทราบ^{๓๘}

สำหรับพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ นั้น เมื่อได้กำหนดป่าใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติแล้ว ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว หรือเป็นการทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้^{๓๙}

จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวข้างต้นมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันกล่าวคือ

^{๓๕}มาตรา ๗ เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาและการควบคุมโบราณสถานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้อธิบดีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาขึ้นทะเบียนโบราณสถานใด ๆ ตามที่อธิบดีเห็นสมควรได้ และให้มีอำนาจกำหนดเขตที่ดินตามที่เห็นสมควรเป็นเขตของโบราณสถาน โดยให้ถือว่าเป็นโบราณสถานด้วยก็ได้ ประกาศดังกล่าวนี้อธิบดีจะเพิกถอนหรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๓๖}มาตรา ๗ ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถาน ซึ่งอธิบดีได้ประกาศขึ้นทะเบียนแล้ว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๓๗}มาตรา ๙ โบราณสถานที่ได้รับขึ้นทะเบียนแล้วและเป็นโบราณสถานที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย ชำรุด หักพัง หรือเสียหาย ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองโบราณสถานนั้น แจ้งการชำรุด หักพัง หรือเสียหายเป็นหนังสือไปยังอธิบดีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เกิดชำรุด หักพัง หรือเสียหายนั้น

^{๓๘}มาตรา ๑๐ ห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง โบราณสถานหรือชุดคันสิ่งใด ๆ ภายในบริเวณโบราณสถาน เว้นแต่จะกระทำตามคำสั่งของอธิบดีหรือได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี และถ้าหนังสืออนุญาตนั้นกำหนดเงื่อนไขไว้ประการใดก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นด้วย

^{๓๙} มาตรา ๑๔ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพของป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

(๑) ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา ๑๕ เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา ๑๖ กระทำการตามมาตรา ๑๗ ใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๑๘ หรือกระทำการตามมาตรา ๑๙ หรือมาตรา ๒๐

(๒) ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

พระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และพระราชบัญญัติโบราณสถานฯลฯ พ.ศ.๒๕๐๔ มีจุดมุ่งหมายที่จะดูแลรักษาโบราณสถานให้คงอยู่ต่อไปเป็นสมบัติของชาติและอนุชนรุ่นหลัง จึงมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่และมาตรการทางกฎหมายที่เน้นหนักไปในทางให้ความคุ้มครองตัวโบราณสถานเป็นหลัก ส่วนเขตที่ดินโดยรอบโบราณสถานที่ถูกกำหนดเป็นเขตโบราณสถานด้วยนั้น ก็เป็นเพียงส่วนประกอบของตัวโบราณสถานนั่นเอง แต่มิได้บัญญัติที่จะให้ความคุ้มครองป่าไม้ที่อยู่ในเขตโบราณสถานนั้น ส่วนพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ ก็มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองและสงวนป่าอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติเอาไว้ จึงมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองป่าไม้ที่ถูกกำหนดเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ แต่มิได้มีบทบัญญัติใดที่จะให้ความคุ้มครองโบราณสถานได้ ดังนั้น วัตถุประสงค์และมาตรการทางกฎหมายของพระราชบัญญัติดังกล่าวทั้งสองฉบับจึงไม่ขัดแย้งกันและไม่ขัดขวางซึ่งกันและกัน ซึ่งความเห็นเช่นนี้ก็สอดคล้องกับความเห็นของกรมศิลปากรเอง ดังปรากฏในหนังสือกรมศิลปากร ที่ ๒๖๖๑/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ถึงกรมป่าไม้ ความว่า ตามที่กรมป่าไม้ได้มีหนังสือ ที่ ๖๐๙๓/๒๕๐๕ ลงวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๐๕ ถึงกรมศิลปากร ขอรทราว่า กรมศิลปากรจะดำเนินการกับที่ดินโบราณสถานพระแท่นดงรังอย่างไรบ้าง หากกรมป่าไม้จะดำเนินการสงวนป่าพระแท่นดงรังทับที่ขอบเขตโบราณสถาน จะขัดต่อการสงวนรักษาโบราณสถานหรือไม่ และหากจะทำการรังวัดหมายเขตพื้นที่โบราณสถานออกจากป่าสงวนเท่าที่จำเป็นจะสงวนโบราณสถาน จะขัดข้องเพียงใด นั้น กรมศิลปากรได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า การสงวนรักษาพระแท่นดงรังเป็นโบราณสถานนั้น จุดสำคัญของตัวโบราณสถานอยู่ที่พระแท่นดงรังกับยอดเขาถวยเพลิงซึ่งมีพระพุทธรูปบาทจำลอง ส่วนที่ดินโดยรอบกำหนดไว้ก็เพื่อกับการบุกรุกของเอกชนในอันที่จะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้สภาพที่เป็นมาแต่เดิมเปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้มีอาณาบริเวณไว้สำหรับทางราชการจะก่อสร้างตกแต่งตามความเหมาะสมแก่ลักษณะของปูชนียสถานแห่งนี้ เช่น ทำเป็นวนอุทยาน เป็นต้น การประกาศกำหนดเขตเป็นป่าคุ้มครองก็เพื่อจะสงวนรักษาพันธุ์ไม้ที่มีอยู่ในบริเวณนั้น อันเป็นวัตถุประสงค์ทำนองเดียวกันทั้งสองฝ่าย ฉะนั้น การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑ กับการสงวนรักษาโบราณสถานพระแท่นดงรังจึงไม่ขัดกัน ไม่น่าจะต้องรังวัดแบ่งแยกอาณาเขตกันก็ได้

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า การกำหนดเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาตินั้นสามารถประกาศกำหนดโดยทับซ้อนพื้นที่เดียวกัน กับ “เขตโบราณสถาน” ตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ ได้

อนึ่ง ในกรณีที่เป็นปัญหานี้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ก่อนที่จะได้มีการกำหนดให้พระแท่นดงรังเป็นเขตโบราณสถานในปี พ.ศ.๒๔๙๗ ก็ได้มีการออกพระราชกฤษฎีกาตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองและสงวนป่า พุทธศักราช ๒๔๘๑ ในปี พ.ศ.๒๔๘๔ กำหนดให้ป่าพระแท่นดงรังฯ เป็นป่าคุ้มครองอยู่ก่อนแล้วและยังมีผลใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น แม้ข้อเท็จจริงจะไม่ปรากฏแน่ชัดว่า “เขตโบราณสถาน” ทับซ้อน “เขตป่าคุ้มครอง” ทั้งหมด หรือไม่ก็ตาม แต่อย่างน้อยเขาถวยเพลิงอันเป็นที่ตั้งของพระพุทธรูปบาทจำลองก็ติดอยู่ทั้งใน “เขตโบราณสถาน” และ “เขตป่าคุ้มครอง” ดังกล่าว

(๒) สำหรับประเด็นข้อกฎหมายประเด็นที่สองที่ว่า การประกาศกำหนด “เขตโบราณสถาน” ของกรมศิลปากรตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ จะเป็นผลให้วัดพระแท่นดงรังฯ มีสิทธิครอบครองในที่ดินตามพื้นที่ที่กรมศิลปากรได้ประกาศกำหนดหรือไม่เพียงใด นั้น เห็นว่า ดังที่ได้กล่าวแล้วใน (๑) ว่า การประกาศกำหนด “เขตโบราณสถาน” ได้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ซึ่งได้แยกกรณีสำหรับผลของการขึ้นบัญชีโบราณสถานไว้ระหว่างโบราณสถานซึ่งไม่มีเจ้าของกับโบราณสถานซึ่งอยู่ในอารักขาของทางราชการหรือเป็นของเอกชนดังกล่าวแล้วข้างต้นใน (๑) หากที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตโบราณสถานพระแท่นดงรังฯ เป็นของวัดพระแท่นดงรังฯ อยู่แล้ว ที่ดินนั้นก็ยังคงเป็นของวัดอยู่ต่อไป แต่ถ้าที่ดินนั้นเป็นที่ดินที่ “ไม่มีเจ้าของ” โดยผลของพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ที่ดินนั้นก็จะมตกอยู่ในความรับผิดชอบจัดรักษาของกรมศิลปากรเหมือนอย่างทรัพย์สินของแผ่นดิน^{๔๐}

ดังนั้น จึงเห็นว่า การประกาศกำหนด “เขตโบราณสถาน” ของกรมศิลปากรตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถานฯลฯ มิได้เป็นผลให้วัดพระแท่นดงรังฯ มีสิทธิครอบครองในที่ดินตามพื้นที่ที่กรมศิลปากรได้ประกาศกำหนดไว้แต่อย่างใด

(๓) สำหรับประเด็นข้อกฎหมายประเด็นที่สามที่ว่า ตามบทกฎหมายและเอกสารของทางราชการเท่าที่ปรากฏในขณะนี้ (ทั้งของทางราชการและของวัดพระแท่นดงรังฯ) มีกฎหมายและเอกสารใดบ้างที่แสดงให้เห็นว่าวัดมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน และถ้ามีเอกสารเช่นนั้น สิทธิของวัดดังกล่าวมีอยู่เพียงใดและตั้งแต่เมื่อใด นั้น เห็นว่า เอกสารที่ทางวัดพระแท่นดงรังฯ และกรมการศาสนาใช้ในการกล่าวอ้างว่าวัดมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดินเนื้อที่ ๒,๓๙๐ ไร่ก็คือ เอกสารเกี่ยวกับ “นิราศพระแท่นดงรัง” เอกสารเกี่ยวกับประกาศกรมศิลปากรเรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๙๗ และเอกสาร ส.ค.๑ เลขที่ ๒๒๔ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๙๘ รวม ๓ ฉบับโดยขอแยกพิจารณา ดังนี้

(๓.๑) สำหรับ “นิราศพระแท่นดงรัง” ซึ่งแต่งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๒ ต่อกับรัชกาลที่ ๓ นั้น เป็นเพียงหลักฐานทางพงศาวดารที่แสดงให้เห็นว่า วัดพระแท่นดงรังฯ ตั้งมาช้านานแล้ว ซึ่งไม่มีใครโต้แย้งในเรื่องนี้ แต่ในประเด็นสำคัญที่ว่า วัดพระแท่นดงรังฯ มีสิทธิในที่ดินจำนวนเท่าใด และบริเวณใดบ้าง นั้น ยังไม่พบหลักฐานทางพงศาวดาร (ไม่ว่าจะเป็น “นิราศพระแท่นดงรัง” หรือหลักฐานทางพงศาวดารอื่นใด) ดังจะเห็นได้จากความตอนหนึ่งในหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๔๐๑/๓๔๑๗ ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๖ ถึงสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ที่ว่า “...วัดพระแท่นดงรังเป็นวัดโบราณมีมาก่อนพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.๑๒๑ เกี่ยวกับเนื้อที่ดินที่วัดครอบครองในฐานะเป็นเจ้าของมาแต่ดั้งเดิมจำนวนเท่าใดยังไม่พบหลักฐานทางพงศาวดาร แต่พึงลงความเห็นได้ว่า ขอบเขตพระแท่นดงรังคงจะมีพระบรมราชโองการพระราชทานไว้จำนวนมากเป็นแน่ โดยเทียบเคียงกับขอบเขตพระพุทธบาท

^{๔๐}โปรดดูเชิงอรรถ (๓๒)

จังหวัดสระบุรีที่สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมมีพระบรมราชโองการพระราชทานไว้จำนวนมาก”

อนึ่ง ในกรณีของวัดพระพุทโธบาท จังหวัดสระบุรี นั้น ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๕๘-๑๓๕๙/๒๕๑๖ ว่า พระเจ้าทรงธรรมได้ทรงพระราชทานอุทิศที่โยชน์หนึ่งโดยรอบรอยพระพุทโธบาท ถวายเป็นพุทธบูชากาลปนาผล แต่ในกรณีของวัดพระแท่นดงรังนี้ ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเช่นนั้น คงมีแต่เพียงข้อสันนิษฐานเท่านั้นซึ่งอาจจะสันนิษฐานไปในทางหนึ่งทางใดก็ได้

(๓.๒) ส่วนประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๙๗ นั้น ได้วินิจฉัยไว้ใน (๒) แล้วว่าเป็นเพียงประกาศกำหนด “เขตโบราณสถาน” เท่านั้น มิได้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการมีหรือไม่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองวัดในที่ดินตามพื้นที่ที่กรมศิลปากรได้ประกาศกำหนดไว้แต่อย่างใด

(๓.๓) สำหรับ ส.ค.๑ เลขที่ ๒๒๘ ลงวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๙๘ นั้นเป็นเอกสารที่ทางวัดพระแท่นดงรังฯ ได้แจ้งการครอบครองที่ดินไว้ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ ซึ่งบัญญัติว่า

“มาตรา ๕ ให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินแจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การแจ้งการครอบครองตามความในมาตรานี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ส.ค. ๑ อันเป็นแบบแจ้งการครอบครองที่ดินนั้น มิได้ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ให้แก่ผู้แจ้งแต่อย่างใด กล่าวคือผู้แจ้งมีสิทธิในที่ดินที่แจ้งการครอบครองอยู่อย่างไร ก็คงมีสิทธิอยู่อย่างนั้น หากผู้แจ้งไม่มีสิทธิในที่ดินที่แจ้งการครอบครอง ก็คงไม่มีสิทธิอยู่ต่อไป ซึ่งบทบัญญัตินี้ก็มีคำพิพากษาฎีการับรองไว้แล้วเป็นอันมาก เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๔๘/๒๕๑๐ : แบบแจ้งการครอบครอง (ส.ค.๑) เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงว่าในขณะยื่น ส.ค.๑ นั้น ผู้แจ้งอ้างว่าที่ดินเป็นของผู้แจ้งเท่านั้น ส่วนความจริงผู้ใดจะมีสิทธิครอบครองนั้น จะต้องพิจารณาพยานหลักฐานก่อน

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๗๒/๒๕๑๓ : ส.ค.๑ ไม่ใช่หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ การแจ้งการครอบครองไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่

เอกสารทั้ง ๓ อย่างดังกล่าวข้างต้นไม่แสดงว่า วัดมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน ๒,๓๙๐ ไร่ ตามที่ทางวัดได้ยกขึ้นกล่าว

ส่วนที่ดิน ๑,๓๔๔ ไร่ ที่ถูกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๖๙๓ (พ.ศ.๒๕๑๗) กำหนดให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพระแท่นดงรังฯ โดยได้รวมบริเวณที่เป็นที่ตั้งของวัดพระแท่นดงรังฯ เข้าไว้ด้วย นั้น ในประเด็นนี้ คณะกรรมการสำหรับป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าว ได้มีมติให้กันพื้นที่

เฉพาะที่ได้ทำประโยชน์แล้วให้แก่วัดพระแท่นดงรังฯ เป็นเนื้อที่ประมาณ ๑๙๓.๗๕ ไร่ โดยกรมป่าไม้และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เองก็เห็นพ้องด้วยว่าสมควรกันเขตบริเวณที่ดินของวัดดังกล่าวออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติฯ จึงเท่ากับว่า กรมป่าไม้และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ก็ยอมรับแล้วว่าวัดมีสิทธิในที่ดิน ๑๙๓.๗๕ ไร่ดังกล่าว แต่ในปัญหาข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นสำคัญในเรื่องนี้ที่ว่าที่ดินเนื้อที่ ๒,๓๙๐ ไร่ ซึ่งทางวัดพระแท่นดงรังฯ อ้างว่าเป็นของวัด จะทับซ้อนกับที่ดินเนื้อที่ ๑,๓๔๔ ไร่ ที่ถูกกำหนดให้เป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติฯ หรือไม่ เพียงใด นั้น ผู้แทนกรมป่าไม้ ผู้แทนวัดพระแท่นดงรังฯ และผู้แทนกรมการศาสนา ต่างก็ไม่ทราบว่าจะทับซ้อนกันหรือไม่ เพียงใด

(๔) สำหรับประเด็นข้อกฎหมายประเด็นสุดท้ายที่ว่า คำพิพากษาเกี่ยวกับการโต้แย้งสิทธิในที่ดินในคดีระหว่างวัดพระแท่นดงรังฯ กับเอกชน จะนำมาใช้ยันกับทางราชการได้เพียงใด และในคำพิพากษาดังกล่าวมีข้อเท็จจริงใดบ้างที่แสดงให้เห็นว่าวัดมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน ณ ที่ใด นั้น เห็นว่า

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕^{๔๐} คำพิพากษาย่อมมีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้นอยู่ว่า ถ้าเป็นคำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็อาจใช้ยันบุคคลภายนอกได้ แต่จะใช้ยันบุคคลภายนอกที่พิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่าไม่ได้

คำพิพากษาเกี่ยวกับการโต้แย้งสิทธิในที่ดินในคดีระหว่างวัดพระแท่นดงรังฯ กับเอกชนในเรื่องนี้ ก็คือ คำพิพากษาฎีกา ที่ ๒๔๘๑-๒๔๘๒/๒๕๒๔ ซึ่งวัดพระแท่นดงรังฯ เป็นจำเลยร่วมกับจำเลยอื่นถูกฟ้องขับไล่ออกจากที่พิพาท ๒ แปลง ในคดี ๒ คดี โดยมีข้อเท็จจริงพอสรุปได้ดังนี้

ในคดีแรก โจทก์นำสืบว่า ที่พิพาทมีเนื้อที่ประมาณ ๑๘ ไร่เศษ ทิศเหนือจดที่ดินของโจทก์ในคดีที่ ๒ ยาว ๖ เส้น ทิศใต้จดทางหลวงยาว ๖ เส้น ทิศตะวันออกจดที่ดินนายเคลือบ ปัจจุบันเป็นของนายปราย กระจ่างทอง ยาว ๓ เส้น ทิศตะวันตกติดทางเกวียนชายดงพระแท่น ยาว ๓ เส้น ส่วนในคดีที่สอง โจทก์ในคดีที่สองนำสืบว่าที่พิพาทนั้นมีเนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่เศษ ทิศเหนือยาว ๒ เส้นเศษ จดทางเข้าตลาดนัดพระแท่น ทิศใต้ยาว ๒ เส้นเศษ จดที่พิพาทในคดีแรก

^{๔๐}มาตรา ๑๔๕ ภายใต้อำนาจบังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกาและการพิจารณาใหม่ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่คำพิพากษาหรือมีคำสั่งจนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขกลับหรือดลเสีย ถ้าหากมี

ถึงแม้ศาลจะได้กล่าวไว้โดยทั่วไปว่าให้ใช้คำพิพากษาบังคับแก่บุคคลภายนอกซึ่งมิได้เป็นคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลด้วยก็ดี คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นย่อมไม่ผูกพันบุคคลภายนอก เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๒ (๑), ๒๔๕ และ ๒๗๔ และในข้อต่อไปนี้

(๑) คำพิพากษาเกี่ยวกับฐานะหรือความสามารถของบุคคลหรือคำพิพากษาสั่งให้เลิกนิติบุคคลหรือคำสั่งเรื่องล้มละลายเหล่านี้ บุคคลภายนอกจะยกขึ้นอ้างหรือจะใช้ยันแก่บุคคลภายนอกก็ได้

(๒) คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง อาจใช้ยันแก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกนั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิดีกว่า

ทิศตะวันออกยาว ๑ เส้นเศษ จดที่ซึ่งโจทก์ในคดีที่สองได้ขายให้นายนินท์ ทิศตะวันตกยาว ๑ เส้นเศษ จดทางเกวียนชายดงพระแท่นมีถนนพระแท่น - ท่าเรือ ตัดผ่านทางทิศตะวันตกของที่พิพาท แบ่งที่พิพาทออกเป็น ๒ ส่วน

วัดพระแท่นดงรังฯ ซึ่งเป็นจำเลยนำสืบว่า เป็นเจ้าของที่ดินรวมทั้งที่พิพาทเป็นเนื้อที่ประมาณ ๕,๑๕๒ ไร่ อยู่ตำบลพระแท่น อำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี โดยกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนไว้ตามประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดจำนวนและขอบเขตโบราณสถานสำหรับชาติ ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติพุทธศักราช ๒๔๗๗ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๙๗ และได้แจ้งการครอบครองที่ดิน(ส.ค. ๑) ไว้ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๔๙๘ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๕ กรมศิลปากรออกไปสำรวจ ปรากฏว่าที่ดินของวัดเหลือเพียง ๒,๓๙๐ ไร่ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๔วัดได้ให้ชาวบ้านที่อยู่อาศัยในที่ดินของวัดมานานแล้วมาทำบันทึกรับรองว่าได้อาศัยที่ดินของวัดอยู่ วัดได้ให้กรมชลประทานสร้างถนนสายพระแท่น - ท่าเรือ ผ่านที่ดินของวัดทางทิศตะวันออก ที่ดินของวัดซึ่งพิพาทกันนี้อยู่ทางทิศตะวันออกของถนนสายนี้

ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงได้ว่า ที่พิพาททั้งสองคดีเป็นของวัดพระแท่นดงรังฯโจทก์ทั้งสองคดีไม่มีอำนาจฟ้องขับไล่

จะเห็นได้ว่า คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้นวินิจฉัยว่า ที่พิพาทในคดีดังกล่าวเป็นของวัดพระแท่นดงรังฯ จึงเป็น “คำพิพากษาที่วินิจฉัยถึงกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินใด ๆ เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” ตามนัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕ วรรคสอง (๒)^{๔๒} อันอาจใช้ยับยั้งบุคคลภายนอกตลอดจนทางราชการได้ เว้นแต่บุคคลภายนอกหรือทางราชการจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าตนมีสิทธิในที่พิพาทดีกว่า

ส่วนปัญหาที่ว่าในคำพิพากษาดังกล่าวมีข้อเท็จจริงใดบ้างที่แสดงให้เห็นว่าวัดมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ดิน ณ ที่ใด นั้น เห็นว่า ในคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวมีข้อเท็จจริงอยู่ว่า ในคดีแรก ที่พิพาทมีเนื้อที่ประมาณ ๑๔ ไร่เศษ ทิศเหนือจดที่ดินของโจทก์ในคดีที่ ๒ ยาว ๖ เส้น ทิศใต้จดทางหลวงยาว ๖ เส้น ทิศตะวันออกจดที่ดินของนายปราชญ์ กระต่ายทองยาว ๓ เส้น ทิศตะวันตกติดทางเกวียนชายดงพระแท่น ยาว ๓ เส้น ส่วนในคดีที่สอง ที่พิพาทมีเนื้อที่ประมาณ ๓ ไร่เศษ ทิศเหนือยาว ๒ เส้นเศษ จดทางเจ้าตลาดนัดพระแท่น ทิศใต้ยาว ๒ เส้นเศษ จดที่พิพาทในคดีแรก ทิศตะวันออกยาว ๑ เส้นเศษ จดที่ซึ่งโจทก์ในคดีที่สองได้ขายให้นายนินท์ ทิศตะวันตก ยาว ๑ เส้นเศษ จดทางเกวียนชายดงพระแท่น มีถนนพระแท่น - ท่าเรือ ตัดผ่านทางทิศตะวันตกของที่พิพาท แบ่งที่พิพาทออกเป็น ๒ ส่วน แต่ไม่อาจทราบได้ว่าที่พิพาททั้ง ๒ แปลงซึ่งมีเนื้อที่รวมกันประมาณ ๒๑ ไร่เศษนี้ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติฯซึ่งมีเนื้อที่ ๑,๒๔๙ ไร่ หรือไม่ ทั้งผู้แทนกรมศาสนาตลอดจนผู้แทนวัดพระแท่นดงรังฯก็ไม่สามารถแสดงได้ว่าที่พิพาทดังกล่าวอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติฯ หรือไม่ เพียงใด

^{๔๒}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๔๒)

(ลงชื่อ) อมร จันทรสุมบูรณ์
(นายอมร จันทรสุมบูรณ์)
เลขที่การคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗